

Sadržaj

Prvi deo

Determinisanje logike (1)

1. Definisaneje i predmet logike	2
1.1. Definisaneje i predmet logike	2
1.1.1. Definisaneje logike	2
1.1.1.1. Formalna logika	3
1.1.1.1.1. Protogora	3
1.1.1.1.2. Stoici	4
1.1.1.2. Metodološka logika	5
1.1.2. Predmet logike i njeno poreklo	5
1.1.2.1. Predmet logike	5
1.1.2.1.1. Predmet i vrste saznanja	6
1.1.2.1.2. Čula opažanja i izloženost uticajima	7
1.1.2.1.3. Opažanje prostora i pojava	8
1.1.2.1.4. Mišljenje	9
1.1.2.1.5. Procesi logičkog mišljenja	12
1.1.2.2. Poreklo logike kao nauke	14
1.1.2.2.1. Svrha logike kao nauke	14
1.1.2.2.2. Razumska saznanja moć	14
1.1.2.2.3. Zakon kauzaliteta	15
1.1.2.2.4. Utvrđivanje istine	16
1.1.3. Predmet logike	17
1.1.3.1. Oblici mišljenja	18
1.1.3.2. Misao i operacije mišljenja	20
1.1.3.3. Proces kreativnog mišljenja	21
1.2. Metode logike	24
1.2.1. Deduktivna logika	24
1.2.2. Induktivna logika	25
1.2.3. Simbolička logika	26
1.2.4. Formalistička logika	27
1.2.5. Sadržajna logika	27
1.2.6. Aksiomatski metod	28
1.2.7. Metodi čiji se iskazi ne dokazuju	28
1.2.8. Logički filozofski metod	28
1.3. Zadaci logike u tržišnom poslovanju	30
2. Logički naučni metod	32
2.1. Logičko mišljenje i logička misao	33
2.2. Logička valjanost i nevaljanost misli	33
2.3. Oblici logičke valjane misli	34

2.4. Valjanost logičkog suda i pojma	35
2.5. Valjanost logičkog upita i logičkog saveta	35

Drugi deo

Elementarna logika mišljenja (37)

1. Razgraničenje logike kao sistematskog proučavanja strukture iskaza sa determinisanjem psihičkih procesa čoveka	39
1.1. Razgraničenje logike kao sistematskog proučavanja strukture iskaza	39
1.2. Determinisanje psihičkih procesa čoveka	40
1.2.1. Kognitivne psihičke funkcije	41
1.2.2. Konativne psihičke funkcije	45
1.2.2.1. Nagon kao konativna psihička funkcija	45
1.2.2.2. Volja kao konativna psihička funkcija	46
1.2.2.3. Intencija kao konativna psihička funkcija	46
1.2.3. Emocionalne psihičke funkcije	47
1.2.3.1. Karakteristike emocionalnih psihičkih procesa	48
1.2.3.2. Specifičnosti procesa emocionalne inteligencije	50
2. Logički pristupi definisanja pojma	53
2.1. Definisanje pojma	53
2.2. Teorije o pojmu	54
2.2.1. Formalističke teorije pojma	54
2.2.2. Psihologistička teorija pojma	55
2.2.3. Nominalistička teorija pojma	55
2.2.4. Realistička teorija pojma	55
3. Logički oblici valjane misli	57
3.1. Oblici saznanja u procesu obrazovanja pojma	57
3.2. Razgraničenja između pojma i termina	58
4. Vrste pojmova	59
5. Odnosi među pojmovima i problem kategorija	61
5.1. Definisanje pojmova prema sadržaju i opsegu	61
5.2. Problematiziranje pojma kategorija	63
6. Metode formiranja i ekspliciranja pojma	65
6.1. Logičko pojmovanje analize, sinteze, apstrakcije, generalizacije i specijalizacije	65
6.2. Logička determinacija definicije	67
6.3. Logička determinacija divizije	69

Logička determinacija suda (71)

1. Definisanje sudova, stavova i Iskaza	73
1.1. Definisanje sudova	73
1.1.1. Predikaciona teorija sudova	73
1.1.2. Relaciona teorija sudova	74
1.1.3. Egzistencionalna teorija sudova	74
1.2. Definisanje stavova	74
1.2.1. Definisanje pojma stav	75
1.2.2. Dimenzije stavova	76
1.2.2.1. Psihogeno objašnjenje porekla stava	76
1.2.2.2. Vrste stavova	77
1.2.3. Elementi stavova	78
1.3. Definisanje iskaza	80
2. Vrste sudova	81
2.1. Podela relacionih sudova po strukturi iskaza	81
2.1.1. Definicija pojma relacioni sudovi	81
2.1.2. Predikacioni sudovi	82
2.1.2.1. Sudovi po kvantitetu	82
2.1.2.2. Sudovi po kvalitetu	82
2.2. Kombinovani relacioni sudovi po kvantitetu i kvalitetu	83
2.2.1. Analitički, logički i sintetički iskazi	84
2.2.1.1. Analitički iskazi	84
2.2.1.2. Logički iskazi	84
2.2.1.3. Sintetički iskazi	84
2.2.2. Sudovi po relaciji	84
2.2.3. Sudovi po modalitetu	85
2.2.4. Egzistencijalni sudovi	85
2.3. Logički odnosi iskaza po kvalitetu i obimu	85
2.4. Modalni i nemodalni iskazi	87
2.5. Prosti i složeni iskazi	87
3. Odnosi među sudovima i metode izvođenja i zasnivanja sudova	89
4. Induktivna metoda	91
4.1. Definisanje induktivne metode	91
4.2. Promatranje, eksperiment, brojanje i merenje	92
4.2.1. Promatranje	92
4.2.2. Eksperiment	93
4.2.3. Brojanje	93
4.2.4. Merenje	94
4.3. Induktivne metode	94
4.3.1. Metoda slaganja	95
4.3.2. Metoda razlika	95

4.3.3.	Kombinovana metoda	95
4.3.4.	Metoda ostatka	96
4.3.5.	Metoda popratnih promena	96
4.4.	Logički problem indukcije	96

5. Statističke metode 98

6.	Deduktivna metoda	101
6.1.	Vrste deduktivnog zaključivanja	102
6.1.1.	Zaključivanje na osnovu pretpostavki	102
6.1.2.	Svođenje na apsurd	102
6.1.3.	Modus penendo ponens	102
6.2.	Aksiomatski sistem	102
6.2.1.	Aksiomi	103
6.2.2.	Postulati	103
6.2.3.	Definisanje aksiomatskog sistema	103
6.3.	Vrste aksiomatskih sistema	104
6.4.	Svrha i značaj deduktivne metode	106

Četvrti deo

Principi logike (108)

1.	Tradicionalno učenje o osnovnim zakonima mišljenja	109
1.1.	Principi logičkog mišljenja	109
1.1.1.	Princip identiteta	109
1.1.2.	Princip protivurečnosti	109
1.1.3.	Princip isključenja trećeg ili srednjeg	110
1.1.4.	Princip dovoljnog razloga	110
1.2.	Zakoni logičkog mišljenja	110
2.	Aksiomska izgradnja i prikazivanje logike	112
3.	Formalno-logička analiza stavova	113
3.1.	Logička analiza stavova	113
3.2.	Relacija implikacija između stavova	114
3.2.1.	Premise	115
3.2.2.	Zaključak	115
3.2.3.	Stav	115
3.3.	Somboličko logičko determinisanje pojma stav	116
4.	Logičke relacije između stavova	117
4.1.	Kategorički stavovi	117
4.2.	Nezavisni i ekvivalentni stavovi	118
4.2.1.	Nezavisni stavovi	118
4.2.2.	Ekvivalentni stavovi	118

Logičko zaključivanje (120)

1. Definisanje zaključaka	122
1.1. Definisanje argumenta i zaključivanje	123
1.2. Ispravnost logičkog argumenta	124
2. Neposredno zaključivanje	125
2.1. Inducija i neposredno zaključivanje	125
2.2. Neposredno zaključivanje po opoziciji	126
2.2.1. Suprotnost (kontrarnost)	127
2.2.2. Protivrečnost (kontradiktornost)	127
2.2.3. Podređenost (subalternacija)	127
2.2.4. Podsuprotnost (subkontrarnost)	128
2.3. Neposredno zaključivanje po konverziji	128
2.4. Neposredno zaključivanje po obverziji	128
2.5. Neposredno zaključivanje po kontradikciji	128
2.6. Neposredno zaključivanje po subalternaciji	129
2.7. Neposredno zaključivanje po ekvipolenciji	129
2.8. Neposredno zaključivanje po kontrapoziciji	130
3. Posredno zaključivanje	131
3.1. Analogijski posredni zaključak	132
3.1.1. Karakteristike zaključivanja po analogiji	132
3.1.2. Pravila zaključivanja po analogiji	133
3.2. Induktivni posredni zaključak	134
3.2.1. Opšta karakteristika indukcije	134
3.2.2. Vrste indukcije	135
3.2.2.1. Potpuna indukcija	136
3.2.2.2. Nepotpuna indukcija	136
3.2.2.3. Matematičko-statistička indukcija	137
3.2.2.4. Induktivno zaključivanje po analogiji	137
3.2.3. Metode ili pravila indukcije	138
3.2.3.1. Pojam uzročnosti	138
3.2.3.2. Metode (pravila) za ispitivanje uzroka	138
3.2.3.2.1. Metoda slaganja	138
3.2.3.2.2. Metoda razlike	139
3.2.3.2.3. Metoda promene principa	139
3.2.3.2.4. Metoda ostatka	139
3.2.3.2.5. Kombinovana metoda spajanja i razlike	140
3.2.4. Logički problem indukcije	140
3.2.5. Faktori od kojih zavisi važenje induktivnog zaključka	140
3.2.5.1. Opseg ispitanih činjenica	141
3.2.5.2. Kvaliteta ispitanih činjenica	141
3.2.5.3. Zasnovanost na ranijim generalizacijama date oblasti	141

3.2.5.4.	Slaganje s opštim principima naučne metodologije	141
3.3.	Deduktivni posredni zaključak	141
3.3.1.	Opšte karakteristike dedukcije	142
3.3.2.	Vrste dedukcije i deduktivnog zaključivanja	142
3.3.2.1.	Vrste dedukcije	142
3.3.2.2.	Deduktivni logički argument	143
3.3.2.3.	Pravila dedukcije	144
3.3.2.4.	Vrste dedukcije	144
3.3.3.	Teorija silogizma	145
3.3.3.1.	Definisanje silogizma	145
3.3.3.2.	Vrste silogizma	145
3.3.3.2.1.	Kategorički silogizam	145
3.3.3.2.2.	Hipotetični silogizam	146
3.3.3.2.3.	Disjunktivni silogizam	146
3.3.3.3.	Figure i modusi kao oblici kategoričkih silogizma	146
3.3.3.4.	Opšta pravila kategoričkog silogizma	148
3.3.3.5.	Sadržinska analiza silogizma	151
3.3.3.6.	Uslovi koje premise silogizma moraju zadovoljiti	152
3.3.3.7.	Vrednost silogizma	153
3.4.	Složeni oblici deduktivnog zaključivanja	153
3.4.1.	Implikativni zaključak	153
3.4.2.	Zaključak s najjačim razlogom	154
3.4.3.	Složeno zaključivanje	154
3.4.3.1.	Polisilogizam	154
3.4.3.2.	Sorit	155
3.4.4.	Skraćeno zaključivanje	155
4.	Dokazi	156
4.1.	Definisanje dokaza i zaključka	156
4.1.1.	Odnos dokazivanja i zaključivanja	156
4.1.2.	Elementi dokaza	157
4.2.	Vrste dokaza	157
4.2.1.	Račun sudova i račun pojmova	157
4.2.2.	Racionalni i empirijski dokaz	158
4.2.3.	Direktni i indirektni dokaz	158
4.2.4.	Sintetički i analitički dokaz	159
4.3.	Opovrgavanje dokaza	159
5.	Logičke greške u zaključku	161
5.1.	Paralogističke i sofističke greške u zaključku	161
5.2.	Jezičke greške u zaključku	162
5.3.	Greške u zaključku usled prekršaja logičkih principa	163

Svrha i logički smisao nauke i naučnih metoda (metodologije) [164]

1. Definisane nauke i naučnih metoda	165
1.1. Nauka	165
1.1.1. Definisane nauke	165
1.1.2. Zadaci nauke	166
1.1.3. Naučni pogled na svet	168
1.1.3.1. Istina	168
1.1.3.2. Naučno znanje	169
1.1.3.3. Paradigme	170
1.1.4. Naučno, religijsko i umetničko mišljenje	171
1.1.5. Nauka i umetnost kao najviša dostignuća umnog stvaralaštva	174
1.2. Metode (metodologija)	176
1.2.1. Naučne metode	176
1.2.2. Naučno istraživanje i razvoj	178
1.2.2.1. Naučno znanje	178
1.2.2.2. Definisane pojma naučno istraživanje	178
1.2.2.3. Komponente naučnog istraživanja	180
1.2.2.4. Fundamentalna istraživanja	180
1.2.2.5. Razvojna istraživanja	181
1.2.2.6. Primenjena istraživanja	181
1.2.2.7. Sličnosti i razlike između fundamentalnih i primenjenih istraživanja	182
1.2.2.8. Definisane sistema tehnološkog razvoja	183
1.2.2.9. Područja naučnih predviđanja i istraživanja	184
1.2.2.10. Interpretacija znanja	185
1.2.2.11. Tržište znanja	186
1.2.3. Definisane pojma naučno-istraživački program	187
1.2.3.1. Klasične tehnologije	189
1.2.3.2. Visoke tehnologije	190
1.3. Definisane sistema znanja	191
2. Opšti logički naučni postupci i faze naučnog istraživanja	193
2.1. Faza postupka konstatovanja naučnih činjenica	194
2.1.1. Karakteristike naučnog konstatovanja činjenica	194
2.1.1.1. Naučni postupak opisivanja (deskripcija)	195
2.1.1.2. Postupak objašnjenja pojava (eksplanacija)	195
2.1.1.3. Postupak predviđanja (predikacije)	196
2.1.2. Načini konstatovanja činjenica	197
2.1.2.1. Prikupljanje podataka i informacija	197
2.1.2.2. Posmatranje	199
2.1.2.3. Eksperiment	201
2.1.2.4. Ispitivanje	203
2.1.2.5. Naučni postupak	205
2.2. Postavljanje hipoteza	206
2.2.1. Vrsta hipoteza	206

2.2.2.	Pomoćne hipoteze	207
2.2.3.	Radna hipoteza	208
2.3.	Praktična provera hipoteza	209
2.4.	Utvrđivanje naučnih zakona, naučna otkrića i naučni dokazi	209
2.4.1.	Naučno otkriće	209
2.4.1.1.	Definisanje pojma naučno otkriće	209
2.4.1.2.	Identifikovanje sistema naučnih otkrića	210
2.4.2.	Naučni dokaz	211
2.4.3.	Utvrđivanje naučnog zakona	212
2.4.4.	Logičke pogreške	212
2.4.4.1.	Pogreška irelevantnosti	212
2.4.4.2.	Pogreška neosnovanog razloga	213
2.4.4.3.	Pogreška sleđa	213
2.5.	Izgradnja naučnih teorija i sistema	213
2.5.1.	Naučno istraživanje i izlaganje nauke	213
2.5.2.	Izgradnja naučnih teorija	214
2.5.3.	Izgradnja naučnih sistema	214

Sedmi deo

Istorija logike (215)

1.	Antička logika	216
1.1.	Sokrat i Platon	216
1.2.	Aristotel	216
1.2.1.	Temelji logike	217
1.2.2.	Pojam i kategorije	217
1.2.3.	Istina i stav	217
1.2.4.	Silogizam	217
1.2.5.	Aksiomi	218
1.3.	Megarsko-stoička logika	218
2.	Srednjovekovna logika	219
2.1.	Period vladavine antičke logike	219
2.2.	Bacon	219
2.3.	Empirizam i racionalizam	219
2.4.	Kant	220
2.5.	Hegel	220
2.5.1.	Ontološka logika	220
2.5.2.	Kritika formalne logike	221
2.6.	Psihologistička logika	221
2.7.	Simbolička logika	221
3.	Dijalektička logika	223
3.1.	Dijalektička metoda i zakoni	223
3.2.	Dijalektički principi	225

3.2.1.	Princip razvojnosti	225
3.2.2.	Princip jedinstva postepenih i skokovitih promena	225
3.2.3.	Princip jedinstva suprotnosti	226
3.2.4.	Princip negacije negacije	226
3.2.5.	Princip konkretnosti	226
3.3.	Objektivna logika	226
4.	Naučnoistraživački programi u ekonomiji	227
5.	Kako pristupiti izradi projekta	229
5.1.	Tehnička kompozicija rada	229
5.2.	Problemizovanje otvorenih pitanja	231
5.2.1.	Načini izbora teme	231
5.2.2.	Postavljanje radne hipoteze(a)	232
5.2.3.	Faze za pripremu i izvođenje istraživanja	232
5.2.4.	Pristup studiranju literature	233
5.2.5.	Aktivna saradnja u timskom radu	234
5.3.	Primer pisanja rada (projekta)	235
5.3.1.	Pisanje uvoda	235
5.3.2.	Problemizovanje metode	235
5.3.3.	Izlaganje rezultata istraživanja	236
5.3.4.	Izvođenje zaključaka	236
5.3.5.	Usmeno izlaganje	236

Osmi deo

Ekonomika logika tržišnog poslovanja i nudža poslovnog ponašanja (238)

1.	Moralno-logički sudovi	239
1.1.	Moralni sudovi o istini	239
1.2.	Impresionističko logičko-estetski sudovi	241
1.3.	Logika moralnih i praktičkih sudova	244
2.	Ekonomika logika tržišnog poslovanja	248
2.1.	Definisanje tržišta	248
2.1.1.	Teorijsko definisanje pojma tržište	248
2.1.2.	Definisanje vrsta tržišta	250
2.1.3.	Švedna analiza tipologije tržišta	253
2.1.4.	Ekonomске karakteristike tržišta	255
2.1.4.1.	Tržišni zakoni	255
2.1.4.1.1.	Objašnjenje grafikona tržišta	256
2.1.4.1.2.	Matematičko-statistički model ponude	257
2.1.4.1.3.	Model tražnje	258
2.1.4.1.4.	Analiza opšte i parcijalne tržišne ravnoteže	261
2.1.4.1.5.	Analiza ravnotežne cene	262

2.1.4.2.	Tržišni mehanizmi	262
2.1.4.3.	Tržišni kriterijumi	263
2.1.4.4.	Tržišni potencijali	263
2.1.4.5.	Tržišna segmentacija	265
2.1.4.6.	Tržišni segmenti	265
2.1.4.7.	Tržišno učešće	266
2.2.	Analiza oblika tržišne konkurencije	266
2.2.1.	Analiza nesavršene konkurencije	266
2.2.2.	Analiza potpune konkurencije	268
2.2.3.	Analiza potencijalne konkurencije	271
3.	Ekonomska nužda tržišnog poslovanja	274
3.1.	Analiza dinamike konkurencije na tržištu	274
3.2.	Ekonomski mehanizmi koji uslovljavaju prisilu efikasnog i efektivnog poslovanja	275
3.2.1.	Sejov zakon tržišta	276
3.2.2.	Zakon ponude i tražnje i formiranje cena	276
3.2.2.1.	Zakon tražnje	277
3.2.2.2.	Zakon tražnje i formiranje cena	279
3.2.3.	Ispitivanje krive tražnje	281
4.	Moralno-etički sudovi u savremenim međunarodnim odnosima	284
4.1.	Definisanje problema	284
4.2.	Promene u pristupima realizaciji međunarodnih odnosa	285
4.3.	Nove dimenzije međunarodnih odnosa	285
4.4.	Revolucija informacija i sredstava informisanja	286
4.5.	Preventivna intervencija međunarodnih vojnih snaga	286
4.6.	Pravo preventivnog udara	287
4.7.	Internacionalizacija ekologije	287
4.8.	Evolucija pitanja ljudskih prava	287
4.9.	Kriterijumi međunarodne politike između dva svetska rata	288
4.10.	Kreiranje novih etičkih standarda u međunarodnim odnosima	290
5.	Logika procesa globalizacije međunarodnih odnosa	293
5.1.	Politička globalizacija	293
5.1.1.	Model Pax Americana	293
5.1.2.	Model Adam Smith	293
5.1.3.	Model fragmentacije	294
5.1.4.	Model koordinacije	294
5.2.	Tehnološka globalizacija	294
5.3.	Ekonomska globalizacija	294
5.4.	Pozicioniranje malih zemalja u razvoju u svetskom procesu globalizacije	295
6.	Logika odnosa između moralnih i pravnih normi	297
Literatura		300